

תצפית בגידול פרחי קטיף חדשים בעין יהב בעונת 1987/88

=====

אמנון נבון - מושב עין יהב
אבנר צין - מו"פ ערבה, שה"מ - לשכת הדרכה נגב
משה הרמן - מועצת הפרחים

מבוא

לאחר תצפית של שנה קודמת בגידול פרחי קטיף חדשים, בהם נראו מספר גידולים מוצלחים, נגשנו לבדיקת גידולים אלו פעם נוספת כדי לבחון אותם שנית וכן גורמים נוספים שלא התייחסנו אליהם בשנה הקודמת, כמו תאריכי שתילה שונים, עומדים, קלונים שונים ועוד.

הגידולים שנבחנו השנה :

ללא תאורה

עם תאורה

לימוניות

טרכליום

ליזיאנטוס

ליזימכיה

סולידאסטר

אכילאה פרקר

ורוניקה לבנה

אסתר (גידול חדש)

חומרים ושיטות

התצפית בוצעה בשטח של כ- 1.3 ד', מזה דונם אחד במנהרה עבירה (דגם פקר) וכ- 0.3 ד' בשטח פתוח. פוזר זבל כופתיות מעורב 350 ק"ג/ד' וכן סופרפוספט 120 ק"ג/ד' ואשלגן כלורי 50 ק"ג/ד'. השטח כוסה בפלסטיק I.R ב- 10.11.87. תאורה - הצבה 3X3 מ' מנורות 150 וואט בתאורה מחזורית. 7.5 ד' ב-3 מחזורים. התאורה נעשתה בשבירות לילה. רשת השקייה - טפטפת לי/ש כל חצי מטר, שתי שלוחות טפטוף לערוגה. חלקות הסולידסטר, טרכליום, ליזיאנטוס, לימוניום ואסתר - רוססו ב- 500 סמ"ק/ד' רונסטאר, כנגד עשביה.

תוצאות ודיון

לימוניום כאספיה

גידול במבנה ובשטח פתוח - ללא תאורה. שתילה - בשלושה מועדים - 19.8.87 בתוך מבנה ובשטח פתוח. 14.9.87 ו- 21.9.87 בשטח פתוח בלבד. עומד - 6 שתילים למטר מרובע בשתי שורות בתוך הערוגה. התפתחות יפה בכל השתילות פרט למועד האחרון שמפגר מעט אחרי האחרים. בתוך המבנה התפתחות וגטטיבית מהירה יותר ועדינה יותר, אולם לא נצפה כל הבדל בכמות הפרחים ומועד הקטיף, לעומת הגידול מחוץ לשטח מתאריך השתילה הזוהי וכן מתאריך שתילה של 14.9.87. קטיף ראשון ב-25.12.87 ומאז קטיף של כמויות קטנות במשך כל החורף. עד סוף חודש מרץ נקטפו פרחים בכמות של 6,000 יח' / ד' (מתורגם לדונם) ועיקר הכמות נקטפה מתחילת אפריל ועד אמצע חודש מאי (אז הופסק הקטיף בגלל ירידת מחירים). סה"כ יבול מתורגם לד' 38,000 פרחים.

סיכום

לא נראה הבדל בין שטח מכוסה לשטח פתוח מבחינת היבול ובודאי לא כזה המצדיק מבנה מבחינה כלכלית. לא נצפה הבדל בשתילות בין אמצע חודש אוגוסט לאמצע חודש ספטמבר. יש להשקיע מאמץ בנסיונות להגיע לפריחה חורפית מסיבית ע"י טיפוח חומר ריבוי מצטיין או באמצעים אגרוטכניים אחרים כמו גידול בעזרת מים גאוטרמיים.

ליזיאנטוס

גידול במבנה ללא תאורה.
בניגוד לעונת התצפית הקודמת שבה נשתל הליזיאנטוס בסוף חודש דצמבר, נשתלו השנה ב-16.10.87 הזן הכחול והורוד כהה.
לאחר הקליטה, חלק מהצמחים נקטמו מעל 2 עלים וחלק מעל 4 עלים. חלק לא נקטמו.
באופן כללי הצמיחה היתה איטית והזן הכחול החל לפרוח בגובה 30-40 ס"מ. פריחה מסחרית ראשונה היתה רק באמצע חודש פברואר. הזן הורוד נתקע יותר מהזן הכחול וחלק מהצמחים הורודים כלל לא הוציאו עמוד פריחה עד אמצע החורף, אולם אלו שפרחו היו גבוהים ועשירים בפריחתם.
קיטום הצמחים בשתי הצורות שנכרו לעיל, לא הביא בדר"כ ליצירת יותר מאשר 2 גבעולי פריחה והצמחים שנקטמו נמוך נתנו ענפים יציבים יותר.
הצמחים שלא נקטמו היו עבים עם מספר רב של פרחים עליהם.
שלב הקטיפ הינו בעייתי משום שבמקרים רבים כשפרח אחד נפתח - יתר הפרחים עדיין אינם מוכנים ויש להסיר את הפרח הראשון עד שייראה צבע בפעמונים הנוספים.

סיכום

הליזיאנטוס ללא ספק פרח מעניין. יש לבחון את כל הצבעים בגלל השוני בהתנהגותם. כמו כן יש להמשיך ולנסותו במבנה נפרד שבו ניתן יהיה לכסות המבנה ולאוררו בהתאם לדרישות הספצפיות של גידול זה.

חשוב לטפל מראש בטמיק כנגד הטרפס (הגורם לנזק לעלי הכותרת ופוסל הפרחים לייצוא), בגלל רגישות הצמח לצריבות מחומרי הדברה. נראה כי הקיטום רק מעכב את מועד הפריחה ויש לבחון גידול סינגלים והפרדת ענפים לאחר הקטיף.

ורניקה לבנה

גידול במבנה + תאורה.

נשתלו בתאריך 15.10.87 קני שורש. הפריצה היתה מהירה והגיעה לפריחה נמוכה בסוף חודש נובמבר. גל הפריחה לא היה בעל ערך מסחרי והוסר. עליית הגל השני נמשכה לאט מאוד והגבעולים היו דקים. גם גל זה היה חסר ערך מסחרי.

אכילאה פרקר

גידול במבנה + תאורה.

נשתלה בשני מועדים - 15.8.87 ו- 12.9.87 משתילים שהוכנו מהפרדת צמחי אם משנה קודמת. בשתי השתילות קליטת השתילים היתה קשה, ייתכן בגלל הקרקע הכבדה ועודף המים בשטח התצפית. שתילת חודש ספטמבר השיגה את שתילת חודש אוגוסט ולאורך כל החורף לא נראה כל הבדל ביניהם בהתפתחות השתילים, במועד הקטיף או בכמות הפרחים.

הקטיף התמשך לאורך החורף החל מהשבוע האחרון של חודש ינואר ועד סוף חודש אפריל.

הכמות שנקטפה אקויוולנטית ל- 40,000 פרחים לדונם.

רמת המחירים היתה יציבה לאורך העונה ונעה בין 0.8 ל-1.10 גולדן לפרח בדומה לעונה הקודמת.
פרחי הזן פרקר הינם כבדים למדי והאריזה בטרייול קצת בעייתית.

סיכום

האכילאה הינו פרח שיכול לתפוס מקום בערבה.
יש לבחון הגדלת היבול ע"י קירור שתילים וגידול בשטח חולי יותר.
יש לבחון זני אכילאה חדשים שיבולם רב יותר, משקלם קל יותר ונוח יותר לארוז אותם.

סולידאסטר

גידול במבנה, שטח פתוח + תאורה.
נשתל ב-17.9.87 בשלושה עומדים 48,36,24 שתילים למ"ר. הצמחים לא נקטמו. תחילת תאורה - 20 יום לאחר שתילה.
התפתחות הצמחים טובה. הפסקת התאורה לאחר שגבעולי הפריחה הגיעו לגובה 40 ס"מ.
קטיף ראשון ב-5.1.87. הפרחים נקטפו כסינגלים והופרדו ענפי המשנה שלהם ששווקו בנפרד. בגבעולים שנקטפו מהעומדים הצפופים של 36 ו-48 צמחים למ"ר, לא היו כמעט ענפי משנה. לא נראה שיש יתרון כלשהו בגידול הסולידאסטר בצפיפיות שמעל ל-24 שתילים למ"ר בגלל הפדיון הנמוך לשתיל - פרח אחד לשתיל בגל הראשון. התמורה לצמח בצפיפות של 24 שתילים למ"ר היתה כפולה בגלל ענפי המשנה. מכל מקום, ברור כיום שבשיטת הקיטום לאחר השתילה ניתן להגיע ל-3-4 גבעולים לצמח. לאחר הקטיף חודשה התאורה, התפרצו גבעולים צעירים שחלקם היו אינדוקטיביים בגובה 10 ס"מ. נעשה כיסוח נוסף של השטח במכסחת דשא עד לקרקע ב-17.2.88 ואז היתה עליה יפה של צמחים וגאטטיביים. יש להניח כי הקיטום הראשון לא נעשה מספיק נמוך וזוהי הסיבה לפריצת הגבעולים האינדוקטיביים.

קטיף הגל השני בתחילת חודש מאי כחודשיים וחצי מהקיטום השני.
בגל זה התקבלו שלושה ענפי פריחה לצמח.

חידוש

נעשה נסיון לחדש סולידאסטר משנה קודמת שנקטם באביב 77, הן במבנה והן בשטח פתוח. ב-15.10.87 נתנה השקייה מסיבית עם דישון וניתנה תאורה משלימה ל-16 שעות אור. הצמחים לא הגיבו במשך תקופה ממושכת ולא העלו ענפי פריחה. בסוף חודש נובמבר הופסקה התאורה בשטח הפתוח והשטח הוזנח משום שברור היה שבטמפרטורת חוץ אין כבר כל סיכוי.

במקביל נמשך הטיפול בשטח המכוסה וניתנו שני טיפולי גיברלין 330 ח"מ. הצמחים הגיבו ועלו לפריחה לעומת קטע הביקורת שכמעט ולא עלה. הצמחים הגיעו לפריחה במחצית השניה של חודש פברואר.

סיכום

למרות שלא נראה כי יש לערבה יתרון בסולידאסטר, הרי שברמת המחירים שהיתה בעונה זו וגם למטה ממנה, גידול זה בהחלט כלכלי בתנאי שהשטח יתוכנן ויטופל לשני גלים והשתילים ייקטמו לאחר השתילה.

אין יתרון לעומדים הצפופים מ-24 למ"ר.

יש לבדוק פעם נוספת גידול סולידאסטר מחוץ למבנה משתילה של תחילת חודש ספטמבר.

חידוש סולידאסטר - רק ע"י גידום עד הקרקע, בגלל עוצמות אור גבוהות בעונת פריחה של הגל השני (חודש מאי), צבע הפרחים דוהה ועוד לפני פתחתם ויש לפרוש רשת צל מכל המבנה.

אסתר

גידול במבנה + תאורה.

שחילה בתאריך 20.11.87, שלשה זנים : פינק סטאר, פינק סטאר כהה ופרל סטאר. ניתנה תאורה עם השחילה המשלימה 16 שעות אור. עומד - 8 שתילים למ"ר.

השתילים נקלטו היטב ונקטמו בגובה 2 ס"מ מעל פני הקרקע. לאחר מכן נתקעו השתילים. בתאריך 2.1.88 ניתן טיפול בג'יברלין 20 ח"מ ושבוע לאחר מכן טפול נוסף. הזנים פרל סטאר ודארק פינק סטאר הגיבו לטיפול ומכל צמח פרצו 3-5 ענפים, הזן פינק סטאר - נשאר תקוע.

קיטום נוסף שנעשה במספר צמחים מהזן דארק פינק סטאר בגובה 30 ס"מ לא נתן גבעולים בעלי איכות מסחרית. הפינק סטאר דארק פרח ראשון בתאריך 20.3.88 והפרל סטאר 5 ימים אחריו. נקטפו כ- 3 ענפים לצמח. גל הפריחה היה מהיר ונגמר תוך שבוע.

הזן פינק סטאר נשאר תקוע ולא נתן יבול בעל ערך. בשני אחוז מהצמחים מזן זה נמצאו עיוותים.

סיכום

האסתר הינו גידול שמרגיש פה טוב אולם נשתל אצלנו בתאריך מאוחר מידי. יש לבדוק זנים מהירי גידול ולתכנן את הגידול כך שיתקבלו שני גלים במהלך העונה. הזן פינק סטאר לא נמצא מתאים.

סיכום

האסתר הינו גידול שמרגיש פה טוב אולם נשתל אצלנו בתאריך מאוחר מידי. יש לבדוק זנים מהירי גידול ולתכנן את הגידול כך שיתקבלו שני גלים במהלך העונה.
הזן פינק סטאר לא נמצא מתאים.

ליזימכיה

גידול במבנה + תאורה.
שתילה - בתאריך 28.9.87, נשתלו קני שורש מקוררים.
קני השורש לא היו במצב אידיאלי אבל היו עדיין חיוניים. חלק מהם כלל לא נקלט. תוך שבועיים שלושה החלו הענפים לפרוץ מעל פני הקרקע ואז הוחל במתן סקווסטרן דרך מערכת ההשקיה. כמות הסקווסטרן שניתנה אקווילנטית ל- 0.5 ק"ג/ד', בתדירות של כ- 10 ימים. התגובה היתה טובה והעלים הוריקו במהירות. לא נעשתה כל בדיקה במגמה להקטין כמויות הסקווסטרן.
השטח כוסה ברשת דל עם השתילה ועד לכיסוי המבנה בפלסטיק. בקטע ערוגה שלא הוצל באופן מקרי - היתה הקליטה גרועה במיוחד. עובדה זו יש לבדוק. יתכן ויש חשיבות לצינון הקרקע.
באופן כללי התפתחו הצמחים בצורה משביעת רצון ושמרו על צבע עלים כהה. פריחה שהחלה בתחילת חודש פברואר והתקבלו פרחים בעלי איכות מסחרית באורך של 60 ס"מ עד סוף חודש מארס. אולם כמות הפרחים היתה קטנה (אקווילנטית ל- 8,000 פרח מדונם). עם התחממות מזג האויר הגבעולים הסתיימו ב"כרבולות" בלתי מסחריות.
תאורה - לאורך כל הגידול - השלמה ל-16 שעות אור.
כנימות עלה "אוהבות" מאוד את הליזימכיה ויש לרסס כנגדן באופן סדיר - אחרת מתפתחת פייחת במהירות העלים.

סיכום

גידול הליזמכיה הוא בעייתי - סוג השתילים, טיפול בחומר הריבוי בקיץ, טיפול במחסורי ברזל, שלבי הקליטה וכו'. הפרח מבוקש, לא מצוי בשוק בחורף והתמורה עבורו גבוהה. אפשר לומר שהבעיות שלו - יתרונו. באם נצליח להתגבר על בעיותיו, הרי שיש בידנו גידול בעל ערך.

טרכליום

גידול במבנה + תאורה.
שתילה - בשלושה מועדים 16.9.87, 10.10.87, 14.10.87.
עומד - 20 צמחים למ"ר. מקור השתילים - יחורים.
בשני המועדים הראשונים נשתלו 6 אוכלוסיות צמחים כפי שבוררו ע"י השתלן (דנציגר). לצורך זה שתילים מצמחי אם בעלי תכונות צמחוניות דומות סוגו אצל השתלן כאוכלוסיה נפרדת. נבחנו האוכלוסיות שצויינו במספרים: 1, 2, 5, 6, 7, 8, ע"י השתלן.
השתילים נקטמו משהגיעו לגובה כ- 5 ס"מ ואז הוחל להאיר להשלמה ל-16 שעות אור במשך כל תקופת הגידול.
הקיטום נעשה עד לבטיס השושנה שבה נותרו כ- 5-6 עלים. פרצו 4-6 ענפים לצמח. לא נעשה כל דילול ענפים. בחלק מהשתילים הפריצות היו אינדוקטיביות והם נקטמו מחדש.
כשהגיעו הענפים לגובה של כ- 30 ס"מ, צומצמה כמות המים לחצי ומירווח ההשקיה היה כל ארבעה ימים. הדשן בהתאם.
קטיף ראשון של המועד הראשון בתאריך 31.12.87. מועד השתילה השני החל 3 שבועות מאוחר יותר והמועד השלישי סמוך לשני.
נראה שהפרש בתאריכי שתילה דומה להפרש במועדי הקטיף.

החוצאות בין האוכלוסיות כפי שהתרשמנו

מספר אוכלוסיה	פריחה	אחידות הצמחים	גוון הגבעול	גוון הפרח	גובה
1	מאוחרת	יפה	ירוק	בהיר	1 מ' ומעלה
2	מאוחרת	יפה	ירוק	בהיר	1 מ' ומעלה
5	מוקדמת	בינונית	אדמדם	כהה	1 מ' ומעלה
6	מוקדמת	בינונית	ירוק אדום	כהה	1 מ' ומעלה
7	מוקדמת	בינונית	אדמדם	כהה	80 ס"מ
8	מוקדמת	בינונית	אדמדם	כהה	80 ס"מ

בגלל השוני בתוך האוכלוסיות, בין האוכלוסיות ובמועדי השתילה השונים, לא נקטפו כל הפרחים, אולם ממוצע הפרחים לצמח כפי שנצפה היה 5.

סיכום

הטרכליום הינו צמח בעל פוטנציאל טוב ויתרונו היחסי אצלנו בולט. יש לבחון גידול זריעים שהם אמנם בעלי שונות גדולה אבל איכות השתילים טובה יותר (יש בעיות בהכנת יחורים בקיץ), אין בעיות של אינדוקציה ומחירם זול יותר מיחורים.

לגבי שתילי היחורים - יש מקום לשיפור מקורות חומר הריבוי ולהגיע לקלונים משובחים ונקיים. ברור שצאצאי אוכלוסיות 1 ו-2 אינן מתאימים לנו בגלל הגוון הירוק של הגבעול, צבע הפרח הבהיר ואחור בקטיף. יש להתרכז בטיפוסים נבחרים מתוך האוכלוסיות 5, 6, 7, 8 וכן לעקוב אחרי צמחי זריעים שמצטיינים בשטח.